

Алла ГОРНА, консультант із питань бухгалтерського обліку та оподаткування

АКТУАЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ЩОДО СПЛАТИ ЄСВ ЧЛЕНАМИ ФГ

На нашу консультаційну лінію часто надходять запитання від фермерських господарств (далі – ФГ) і їх членів про нюанси сплати ЄСВ членами ФГ. Відповіді на деякі з них ви знайдете в цій консультації.

Зверніть увагу, що в даній статті йдеться тільки про сплату ЄСВ членами ФГ за себе та не стосується сплати ЄСВ за найманих працівників.

❓ Чи повинні члени ФГ платити ЄСВ у період карантину? Якщо ні, то як це вплине на їхній страховий стаж?

Нагадаємо, згідно з п. 5¹ ч. 1 ст. 4 Закону від 08.06.10 р. № 2464-VI (далі – Закон № 2464) у загальному випадку **члени ФГ є платниками ЄСВ**. При цьому тимчасово на період дії карантину, уведеного Кабміном з 12.03.20 р., члени ФГ звільнені від сплати ЄСВ за себе за періоди (п. 9¹⁰ розд. VIII Закону № 2464):

- з 1 по 31 березня;
- з 1 по 30 квітня;
- з 1 по 31 травня 2020 року.

При цьому періоди звільнення від сплати ЄСВ включаються до страхового стажу і вважається, що страхові суми були сплачені в розмірі мінімального страхового внеску (далі – МСВ), визначеного законодавством для кожного з таких періодів (п. 14⁵ розд. XV Закону від 09.07.03 р. № 1058-IV, далі – Закон № 1058).

Таким чином, незалежно від наявності доходу в цих місяцях член ФГ звільняється від сплати ЄСВ за себе зі збереженням страхового стажу. Якщо внесок був сплачений наперед, то він формує переплату. Зазначимо, що нарахування за місяці карантину у Звіті з ЄСВ (форма № Д5 (річна)) показувати не потрібно, інакше доведеться заплатити ЄСВ.

❓ Чи сплачує член ФГ за себе ЄСВ, якщо він працює на іншому підприємстві як найманий працівник чи є підприємцем?

Якщо член ФГ одночасно працює (тобто є за-

страхованою особою за іншою підставою) і за нього роботодавець сплачує ЄСВ із нарахованої зарплати, то **він не є платником ЄСВ за себе** в розумінні п. 5¹ ч. 1 ст. 4 Закону № 2464 і не підлягає взяттю на облік в органі ДПС як платник ЄСВ.

Ця ж норма поширюється на членів ФГ, які є фізособами-підприємцями, у тому числі зі статусом сімейного ФГ (лист ДФС від 17.01.18 р. № 1431/7/99-99-13-02-01-17; ЗІР, категорія 201.04.04).

❓ Член ФГ перебуває на обліку в органі ДПС як платник ЄСВ. 10 червня він уклав трудовий договір із роботодавцем. Чи повинен він залишатися платником ЄСВ і якщо ні, то як йому знятися з обліку?

Член ФГ, який став найманим працівником, має право знятися з обліку як платник ЄСВ за себе. Адже згідно з п. 5¹ ч. 1 ст. 4 Закону № 2464 не є платником ЄСВ член ФГ, якщо він одночасно є застрахованою особою за іншими підставами.

Для зняття з обліку такий член ФГ повинен подати до органу ДПС у **10-денний строк** із дня змін, що відбулися (тобто з дати прийняття на роботу):

- заяву про зняття з обліку платника ЄСВ за формою № 7-ЄСВ (додаток 5 до Порядку, затвердженого наказом Мінфіну від 24.11.14 р. № 1162, далі – Порядок № 1162);
- копію документа, що підтверджує дату, з якої член ФГ підлягає страхуванню за іншими підставами (п. 1 розд. V Порядку № 1162; ЗІР, категорія 201.02). Як правило, таким документом є наказ про прийняття на роботу.

У нашому випадку останній місяць, за який член ФГ повинен сплатити ЄСВ і відобразити нараху-

вання у Звіті з ЄСВ за 2020 рік, – червень. Зауважимо, що пропорційний розрахунок бази нарахування ЄСВ для даної категорії платників Законом № 2464 не передбачено. Тому за місяць, у якому отримано статус, що дає право на звільнення від нарахування ЄСВ за себе, потрібно нарахувати ЄСВ за загальними правилами, тобто в розмірі не менше МСВ (ЗІР, категорія 201.04.02). Починаючи з 1 липня член ФГ звільняється від сплати ЄСВ за себе. Нагадаємо, члени ФГ подають Звіт з ЄСВ за результатами звітного року до 1 травня наступного року.

? *Член ФГ у 2019 році був прийнятий на підприємство як найманий працівник і знявся з обліку як платник ЄСВ за себе. У липні 2020 року він звільнився з роботи. Чи потрібно йому знову ставати на облік в органі ДПС як платнику ЄСВ?*

Так, потрібно. У випадку втрати членом ФГ статусу застрахованої особи він повинен стати на облік в органі ДПС як платник ЄСВ. Для цього він подає до податкового органу за своїм місцезнаходженням або за місцем проживання **заяву за формою № 12-ЄСВ** (додаток 2 до Порядку № 1162) із приміткою «Зміни». Строк подання заяви – протягом **10 календарних днів** (далі – к. д.) із дня виникнення змін (тобто з дати звільнення) (п. 1, 5 розд. III Порядку № 1162).

При повторній реєстрації платником ЄСВ внесок сплачується на загальних підставах, тобто щокварталу, до 20-го числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується внесок (абзац третій п. 8 ст. 9 Закону № 2464). За місяць, у якому член ФГ повторно зареєструвався платником ЄСВ, внесок сплачується повністю, тобто в розмірі не менше МСВ.

? *Член ФГ вийшов зі складу господарства. Коли він перестане вважатися платником ЄСВ? Як йому знятися з обліку?*

У цьому випадку член ФГ зобов'язаний у **10-денний строк** із дня прийняття рішення про вихід із господарства подати до органу ДПС:

- заяву про зняття з обліку платника ЄСВ за формою № 7-ЄСВ (п. 1 розд. V Порядку № 1162);
- копію розпорядчого документа про вихід зі складу ФГ.

Протягом 30 к. д. із дня подання заяви про зняття з обліку член ФГ подає до органу ДПС Звіт з ЄСВ із позначкою «Ліквідаційна» (п. 11 розд. III Порядку,

затвердженого наказом Мінфіну від 14.04.15 р. № 435).

Останнім періодом, за який необхідно нарахувати та сплатити ЄСВ, буде період із дня закінчення попереднього звітного періоду до дня надходження до органу ДПС заяви про зняття з обліку платника ЄСВ. Строк сплати ЄСВ – протягом 10 к. д. після граничного строку подання «ліквідаційного» Звіту з ЄСВ (ЗІР, категорія 201.04.02).

Після проведення остаточного розрахунку із платником ЄСВ контролюючий орган знімає його з обліку та вносить відповідні записи до реєстру страхувальників із зазначенням дати та підстави для зняття з обліку (п. 5 розд. V Порядку № 1162). Датою зняття з обліку зазначених осіб є дата внесення запису до реєстру страхувальників (ЗІР, категорія 201.06.04).

? *Серед членів ФГ є пенсіонери та особи з інвалідністю. Чи є вони платниками ЄСВ?*

Звільнені від сплати ЄСВ за себе члени ФГ, які (лист ДФС від 09.02.18 р. № 3856/7/99-99-13-02-01-17; ЗІР категорія 201.04):

- отримують пенсію за віком (у т. ч. на пільгових умовах, передбачених ч. 2 і 3 ст. 114, п. 2 розд. XV Закону № 1058);
- отримують дострокову пенсію (у т. ч. на пільгових умовах, передбачених ч. 5 ст. 115, п. 72 розд. XV Закону № 1058);
- отримують пенсію зі зниженням пенсійного віку (у т. ч. на пільгових умовах, передбачених ст. 55 Закону від 28.02.91 р. № 796-XII «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали в результаті Чорнобильської катастрофи»);
- є особами з інвалідністю (незалежно від отримання пенсії або соціальної допомоги);
- досягли віку, встановленого ст. 26 Закону № 1058, та отримують пенсію або соціальну допомогу (незалежно від виду пенсії).

Зазначена **пільга не поширюється** на осіб, які:

- отримують пенсію у зв'язку із втратою годувальника та не досягли віку, встановленого ст. 26 Закону № 1058;
- отримують пенсію за вислугу років і не досягли віку, встановленого ст. 26 Закону № 1058.

Зазначимо, що якщо член ФГ є особою з інвалідністю, то документом, що підтверджує інвалідність, є **довідка МСЕК**, яка надається до органу ДПС за місцем його реєстрації (ЗІР, катего-

рія 201.04.04). Будь-яких документів, що підтверджують статус пенсіонера, додатково подавати **не потрібно**.

 Член ФГ у липні досягне пенсійного віку. Коли він перестає бути платником ЄСВ та як йому знятися з обліку?

Перед зверненням за призначенням пенсії члену ФГ необхідно подати до органу ДПС Звіт з ЄСВ із позначкою «Призначення пенсії».

Член ФГ, який набув статусу пенсіонера за віком або особи з інвалідністю й отримує відповідно до закону пенсію або соціальну допомогу, звільняється від сплати ЄСВ за себе з наступного місяця після набуття такого статусу. Відповідно за період, коли він був платником ЄСВ, йому потрібно сплатити ЄСВ.

Оскільки член ФГ стане пенсіонером у липні, ЄСВ йому треба сплатити із січня по липень включно. Але в цьому періоді був карантин (з березня по травень), протягом якого члени ФГ були звільнені від сплати ЄСВ, тому сплатити ЄСВ слід тільки за січень, лютий, червень і липень.

При цьому за місяць, у якому отримано статус, що дає право на звільнення від нарахування ЄСВ за себе (тобто липень), потрібно нарахувати ЄСВ за загальними правилами, тобто в розмірі не менше МСВ (ЗІР, категорія 201.04.02).

Зазначимо, що подання Звіту з ЄСВ із позначкою «Призначення пенсії» не звільняє члена ФГ – пенсіонера від подання річного Звіту з ЄСВ. У нашому випадку в ньому будуть відображені нарахування за січень, лютий, червень і липень (ЗІР, категорія 201.06.02).

 У господарстві працюють як члени ФГ, так і наймані працівники. На час польових робіт підприємство хоче за свій рахунок надати всім працівникам харчування на робочому місці, проїзд до місця робіт, продуктові набори, а також медичну страховку. Чи обкладаються такі витрати ЄСВ?

Що стосується **найманих працівників**, то витрати:

- на їх перевезення до місця роботи як власним, так і орендованим транспортом, а також платіж за договором добровільного медичного страхування **ЄСВ не обкладаються** (п. 2, 7 розд. II Переліку, затвердженого постановою КМУ від 22.12.10 р. № 1170);

- **на харчування є об'єктом обкладання ЄСВ**, тому що ця виплата включається до фонду оплати праці (пп. 2.3.4 Інструкції, затвердженої наказом Держкомстату від 13.01.04 р. № 5) (докладніше див. «БАЛАНС-АГРО», 2020, № 31, с. 13);
- на придбання **продуктових наборів** для працівників також включаються до фонду оплати праці (пп. 2.3.4 Інструкції № 5) і, відповідно, **обкладаються ЄСВ за ставкою 22 %**.

Що стосується **членів ФГ**, то згідно із Законом від 19.06.03 р. № 973-IV «Про фермерське господарство» найманими працівникам вони не є, значить, вищенаведені правила на них не поширюються. Тобто при виплаті їм якого-небудь доходу господарство не нараховує та не сплачує ЄСВ.

Водночас члени ФГ є самостійними платниками ЄСВ, для яких базою обкладення ЄСВ є дохід (прибуток), який отриманий від їхньої діяльності та підлягає обкладенню ПДФО (п. 2 ст. 7 Закону № 2464).

Сума прибутку, яку господарство розподіляє серед членів ФГ, розраховується згідно з Метод-рекомендаціями, затвердженими наказом Мін-агрополітики від 02.07.01 р. № 189, як різниця між доходом (виручкою) від реалізації продукції (робіт, послуг) і витратами господарства (п. 7.9). Склад виробничих витрат господарство визначає самостійно, керуючись при цьому П(С)БО 16 «Витрати». У ньому, зокрема, зазначено, що витрати на медичне страхування працівників включаються до складу загальновиробничих як витрати на обслуговування виробничого процесу (п. 15.7 П(С)БО 16). Тому ФГ має право включити до своїх загальновиробничих витрат медичну страховку членів ФГ, як і витрати на їхній проїзд до місця роботи.

Це означає, що **оплата медичного страхування членів ФГ та їх проїзду до робочих місць до оподаткованого доходу членів ФГ не включається** (незважаючи на те, що обкладається ПДФО).

А от **витрати на харчування фермерів**, як і інші благодійні виплати (наприклад, продуктивні набори), не відносяться до витрат господарства, а здійснюються за рахунок його прибутку (пп. 2.5.7, п. 7.7 Методрекомендацій № 189) і є доходом отримувачів таких виплат. Тому **зазначені виплати включаються до бази обкладання ЄСВ**.